

LV

COM(2008)XXX

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 13.11.2008
COM(2008) 768 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Jūras vēja enerģija.

Kā rīkoties, lai sasniegtu enerģētikas politikas mērķus laikposmā līdz 2020. gadam un pēc tā.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Jūras vēja enerģija.

Kā rīkoties, lai sasniegtu enerģētikas politikas mērķus laikposmā līdz 2020. gadam un pēc tā.

1. JŪRAS VĒJA ENERĢIJA — NEIZMANTOTU IESPĒJU AVOTS

Vēja enerģijai ir būtiska nozīme Eiropas jaunās enerģētikas politikas mērķu sasniegšanā. Patlaban ir tikai dažas dalībvalstis, kur vēja saražotā enerģija veido būtisku īpatsvaru kopējā saražotajā elektroenerģijā, taču tā kļūst arvien populārāka — 2007. gadā vairāk nekā 40 % visas jaunās elektroenerģijas ražošanas jaudas, kas pievienojās Eiropas tīkliem, bija vēja stacijas, kas kļuva par otro straujāk augošo ražošanas tehnoloģiju pēc dabasgāzes¹. Otrajā stratēģiskajā enerģētikas pārskatā² izmantotajā modelēšanas scenārijā redzams, ka līdz 2020. gadam no vēja tiks ražota vairāk nekā trešā daļa visas atjaunojamo enerģijas avotu elektroenerģijas, bet līdz 2030. gadam — gandrīz 40 %, un kopējās investīcijas līdz 2030. gadam būs vismaz 200-300 miljardi euro jeb aptuveni ceturta daļa visu investīciju elektrostacijās.

Tuvākajā nākotnē joprojām dominēs sauszemes vēja enerģija, taču arvien lielāku nozīmi gūst jūras iekārtas. Salīdzinot ar sauszemes tehnoloģiju, jūras vēja ģeneratoru uzstādīšana un ekspluatācija ir sarežģītāka un dārgāka³, bet tiem ir arī vairākas ievērojamas priekšrocības. Jūras vējš parasti ir spēcīgāks un pastāvīgāks nekā uz sauszemes, tāpēc uzstādītās iekārtas ir produktīvākas. Darbībai jūrā var izvēlēties lielākas turbīnas, jo lielu turbīnu sastāvdaļu transportēšana pa autoceļiem no ražošanas vietas uz sauszemes uzstādīšanas vietām rada loģistikas sarežģījumus. Turklāt jūras vēja enerģijas parki izraisa mazāk protestu tuvējo iedzīvotāju un citu interesentu vidū, izņemot gadījumus, kad tie traucē konkurējošai jūras uzņēmējdarbībai vai svarīgām jūras vides aizsardzības interesēm.

Eiropas jūras vēja resursi ir plašs tīras, atjaunojamas pašmāju enerģijas avots. Ražojot elektroenerģiju bez fosilā kurināmā klātbūtnes un sekmējot darbavietas un izaugsmi nozarē, kurā Eiropas uzņēmējiem ir ievērojamākie panākumi pasaulē, **jūras vēja enerģija var sniegt būtisku ieguldījumu ceļā uz jaunās enerģētikas politikas trīs svarīgākajiem mērķiem** — samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, panākt piegādes drošību un paaugstināt ES konkurētspēju.

Teorētiski, fizikālās enerģijas ziņā vēja resursi var segt visu Eiropas elektroenerģijas pieprasījumu. Taču praksē šī ievērojamā potenciāla izmantošanas gaitu un apjomu ierobežo vēja svārstības un citas tehniskas, politiskas un ekonomiskas problēmas. Patlaban jūras vēja enerģijas potenciāls tiek izmantots vien niecīgi — pat neierēķinot potenciālās dziļūdus

¹ Avots: Eiropas vēja enerģijas asociācijas (EWEA) publikācija „Pure Power”.

² COM(2008) XXX.

³ Tehnoloģiju izmaksas salīdzinātas SEC(2008) xxx.

iekārtas uz peldoša pamata, līdz 2020. gadam izmantojums var pieaugt 30-40 reizes, salīdzot ar pašreizējo uzstādīto jaudu⁴, un līdz 2030. gadam tas var sasniegt 150 GW⁵ jeb aptuveni 575 TWh. Lai nepalaistu garām šīs iespējas, vajadzīga proaktīva politika.

2. JAUNS TIRGUS – TĀ APGŪŠANA UN ŠĶĒRŠLI

2.1. Vispārējā regulējuma pilnveidošana

Tāpat kā citu atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju attīstībai, arī jūras vēja enerģijai vajadzīgs skaidrs, stabils un labvēlīgs regulējums, kas ļaus realizēt neizmantoto potenciālu konkurencē ar tradicionālajiem enerģijas avotiem. ES līmenī svarīgākie šo jomu regulējošie instrumenti ir vispārējie iekšējā elektroenerģijas tirgus tiesību akti⁶, atjaunojamās elektroenerģijas direktīva⁷, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma⁸ un Kopienas pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai⁹.

Komisijas 2007. gada oktobrī iesniegtā trešā iekšējā enerģijas tirgus ierosinājumu pakā¹⁰ un 2008. janvārī iesniegtā enerģētikas un klimata ierosinājumu pakā¹¹ ir priekšlikumi pašreizējā regulējuma pilnveidošanai. Ja minētie ierosinājumi tiks laikus pieņemti un īstenoti, tas būs ES lielākais ieguldījums, veicinot jūras vēja enerģiju un atjaunojamo enerģiju kopumā. Ierosinājumos ietverti saistoši mērķi, instrumenti ciešākas reģionālās sadarbības veicināšanai starp energoregulatoriem un sistēmu operatoriem, kā arī stingrākas prasības dalībvalstīm racionalizēt plānošanas un atļauju piešķiršanas procedūras, nodrošināt piekļuvi tīklam un samazināt administratīvos šķēršļus.

Tomēr pastāv dažas problēmas, kas tieši vai daļēji skar jūras vēja enerģijas projektus. Pēc sabiedriskās apspriešanās ar ieinteresētajām aprindām 2008. gada vidū¹² Komisija noteica četrus galvenos jautājumus, kam jāpievērš īpaša uzmanība.

2.2. Vajadzīgie īpašie rūpnieciskie un tehnoloģiskie risinājumi

Salīdzinot ar sauszemes vēja enerģiju, jūras tehnoloģijas joprojām ir relatīvi dārgas un maz izstrādātas. Sākotnējie projekti būtībā bija sauszemes tehnoloģijas, kas daļēji pielāgotas izmantojumam jūrā, un sastapās ar neplānotām tehniskām problēmām, piemēram, turbīnas komponentu — pārnese mehānismu un transformatoru — darbības traucējumiem. Rezultātā investori kļuva piesardzīgāki, kļuva grūtāk piesaistīt finansējumu projektiem un sadārdzinājās izmaksas, jo investoriem bija vajadzīgs lielāks riska nodrošinājums. Līdzšinējā

⁴ No 56,5 GW, kas ES bija uzstādīti 2007. gada nogalē, tikai 1,1 GW bija jūras vēja enerģija (Avots: EWEA).

⁵ Otrā stratēģiskā enerģētikas pārskata modelēšanā aprēķināts 31 GW līdz 2020. gadam. EWEA martā publicētās piesardzīgās, vidējās un optimistiskās aplēses ir attiecīgi 20, 35 un 40 GW līdz 2020. gadam un 40, 120 un 150 GW līdz 2030. gadam. Eiropas Vides aģentūra plāno 2008. gada beigās publicēt neatkarīgus aprēķinus.

⁶ OV L 176, 15.7.2003.

⁷ OV L 283, 27.10.2001.

⁸ OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.

⁹ OV C 82, 1.4.2008., 1. lpp.

¹⁰ http://ec.europa.eu/energy/electricity/package_2007/index_en.htm.

¹¹ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/index_en.htm.

¹² Sabiedriskās apspriešanās rezultātu kopsavilkums publicēts http://ec.europa.eu/energy/res/consultation/offshore_wind_energy_en.htm.

pieredze liecina, ka ir ļoti svarīgi samazināt uzstādīšanas un ekspluatācijas izmaksas, kas grūtāk pieejamajā un skarbjā jūras vidē ir lielākas nekā uz sauszemes.

Papildu grūtības rada pašreizējā nozares struktūra. Vairums turbīnu ražotāju nevar lepoties ar ilgu un plašu pieredzi jūrā izmantojamo iekārtu ražošanā, tāpēc konkurences un inovāciju līmenis ir zemāks, nekā gribētos, un izmaksas ievērojami atšķiras no sauszemes vēja iekārtām. Turklāt pastāv vairākas **vājās vietas dažādos piegādes ķēdes posmos** — nav brīvi pieejami turbīnas komponenti, ekonomiski izdevīgi kuģi uzstādīšanai, piemērots ostas aprīkojums un citas iekārtas un infrastruktūra, kā arī trūkst kvalificētu darbinieku ar nepieciešamajām prasmēm.

Pašreizējās pamatu tehnoloģijas ir piemērotas tikai salīdzinoši sekliem ūdeņiem (parasti dziļumam, kas nepārsniedz 30 metrus). Jūras vēja tehnoloģijas tiktu ieviestas plašākā mērogā, ja būtu pieejamas dziļūdens tehnoloģijas, taču patlaban trūkst reālas pieredzes ar rentabliem risinājumiem šādam izmantojumam.

Šobrīd **jūras vēja enerģijas ražošanai jākonkurē gan ar sauszemes vēja enerģiju par turbīnu izgatavošanas jaudu, gan ar naftas un gāzes ieguves nozari par jūras iekārtām un zināšanām**. Šajā „dubulta spiediena” situācijā nozares pionieri jūras vēja enerģiju no šauras nišas tirgus cenšas pārvērst attīstītā nozarē, cīnoties ar lielākajiem šķēršļiem — investoru atturīgajiem ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, un piegādes ķēdes jaudas palielināšanā, jo tehnoloģijas joprojām ir pieredzes gūšanas stadijā.

2.3. Integrētas stratēģiskās plānošanas un pārrobežu koordinācijas trūkums

Atšķirībā no sauszemes teritoriālās plānošanas **dalībvalstīm kopumā nav pietiekamas pieredzes jūras vides integrētā teritoriālajā plānošanā, un bieži vien trūkst arī atbilstošu pārvaldes struktūru un noteikumu**. Nenoteiktību un jūras projektu kavēšanās vai neizdošanās risku vēl vairāk palielina tādu procesu trūkums, kuri vienlaicīgi analizētu vēja resursu teritoriālo sadalījumu, ņemot vērā citu jūras darbību vai interešu radītos ierobežojumus, un elektroenerģijas tīkla aspektus. Tas attiecas arī uz citiem atjaunojamajiem jūras un okeāna resursiem, piemēram, paisuma/bēguma un viļņu enerģiju.

Turklāt **jūrā nav piekļuves punktu elektroenerģijas tīkliem, tāpēc nav pārlicības par iespējām un izmaksām, kas saistītas ar pievienošanu tīklam**, un tādējādi jūras projektus apgrūtina papildu risks.

Pozitīvs aspekts — jūras projekti var kalpot kā iespēja izveidot līnijas, kas gan savieno jaunas ražošanas jaudas, gan piedāvā vai palielina pārvades jaudu starp dažādiem reģioniem iekšējā elektroenerģijas tirgū. Taču šāda **potenciāla sinerģija starp jūras projektiem un pārrobežu starpsavienojumiem patlaban netiek izmantota**¹³. Viens no iemesliem ir pārrobežu sadarbības sarežģījumi, ko rada dažādas plānošanas un regulēšanas sistēmas. Taču bez pārrobežu koordinācijas tīkla investīcijas var izrādīties neprecīzas, jo plānotas kā atsevišķs projekts, nevis visas sistēmas perspektīvā. Tāpēc jūras projekti, kas ir atkarīgi no jauniem pārrobežu savienojumiem, vairāk sastopas ar nenoteiktību, ko rada dažādas regulatīvās sistēmas, piemēram, atbalsta shēmas un noteikumi par tīkla investīciju izmaksu atgūšanu.

¹³ Iespējamā sinerģija ir izklāstīta konsultantu 3E nesen sagatavotajā ziņojumā, kas publicēts [http://www.greenpeace.org/eu-unit/press-centre/reports/A-North-Sea-electricity-grid-\(r\)evolution](http://www.greenpeace.org/eu-unit/press-centre/reports/A-North-Sea-electricity-grid-(r)evolution).

Labāka pārrobežu sadarbība vajadzīga ne vien tīkla plānošanai un izveidei, bet arī sistēmas ekspluatācijai un pārvaldei. Plašāks jūras vēja enerģijas izmantojums var radīt situāciju, kurā jāpielāgo elektroenerģijas sastrēgumu pārvaldības stratēģijas un ražošanas/pieprasījuma līdzsvarošanas plāni, kā arī jāpilnveido pārrobežu tirdzniecības un balansēšanas elektroenerģijas tirgus mehānismi.

2.4. Zināšanu trūkums un nepilnīga informācijas apmaiņa — šķēršļi ES vides tiesību aktu sekmīgai īstenošanai

Jūrā izvietotas iekārtas ir jauns vai pat neeksistējošs elektroenerģijas ražošanas veids vairumā dalībvalstu, un pieredze ar ES vides tiesību aktu — piemēram, putnu direktīvas¹⁴, biotopu direktīvas¹⁵ un ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvas¹⁶ — īstenošanu šādos projektos ir neliela. Praksē tas izpaužas kā vēl viens nenoteiktības faktors jūras projektu realizētājiem, kas var izraisīt papildu kavēšanos un izmaksas.

Jūras projektu ieviešanu nevajadzīgi kavē situācija, kurā **dalībvalstis nav laikus noteikušas aizsargājamās teritorijas jūras vidē, kā to paredz biotopu un putnu direktīvas**. Ja nav noteiktas aizsargājamās teritorijas, nav iespējams novērtēt iespējamās vēja parku atrašanās vietas piemērotību. Situācijā, kad trūkst datu par jūras ekosistēmām un informācijas par jutīgu biotopu un sugu atrašanās vietām, ietekmes novērtējuma un atļauju procedūras var būt laikietilpīgas un izraisīt plašas diskusijas.

Vēl viens faktors ir saistīts ar jaunākās informācijas pieejamību saistībā ar vēja parku ietekmi uz biotopiem un sugām. Šāda informācija jā sagatavo un jāizplata sistemātiskāk, lai veicinātu tās izmantošanu ietekmes uz vidi novērtējumos. Lai gan ir plašs zinātniskās literatūras klāsts, kas strauji aug, šīs publikācijas ir jaunas un bieži vien nav zināmas daudzām vietējām, reģionālajām un valsts iestādēm vai citām iesaistītajām aprindām. **Tādējādi pastāv risks, ka projektu realizētāji sastapsies ar pārmērīgām prasībām vides novērtējuma un monitoringa ziņā**, no kurām varētu izvairīties, ja tiktu ņemtu vērā jaunākā zinātniskā informācija.

2.5. Vājo vietu un balansēšanas risinājumi sauszemes elektroenerģijas tīklos

Vairāku iemeslu dēļ **elektroenerģijas ražošana jūras projektos parasti ir ģeogrāfiski mazāk izkliedēta** nekā sauszemes vēja enerģijas un daudzu citu atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju gadījumā.

Lai jūras projekti būtu konkurētspējīgi, ļoti svarīgi ir panākt apjomradītus ietaupījumus, jo vajadzīgi īpaši tīkla savienojumi tālos jūras punktos (jo īpaši regulatīvā režīmā, kur savienojuma izmaksas sedz projekta realizētājs, nevis tās iekļauj sistēmas tarifos). Tas savukārt nozīmē, ka jūras projekti kopumā būs apjomīgāki par sauszemes projektiem.

Otrkārt, praktiski visu jūras vēja enerģiju ražo teritorijās, kur nav pieprasījuma (izņemot patēriņu uz naftas un gāzes ieguves platformām), tāpēc visi punkti, kuros saražotā elektroenerģija tiek ievadīta sistēmā, ir koncentrēti uz sauszemes.

¹⁴ OV L 103, 25.4.1979.

¹⁵ OV L 206, 22.7.1992.

¹⁶ OV L 175, 5.7.1985.

Ja jūras vēja enerģijas projekti kļūs populāri un apjomīgi, **nāksies pārskatīt pašreizējās sistēmas iespējas līdzsvarot ražošanu un pieprasījumu un pārvadīt elektroenerģiju līdz patēriņa centriem**, kuri bieži vien atrodas tālu no jūras. Dažas dalībvalstis, jo īpaši Vācija, jau sastopas vai sastapsies ar vājām vietām ievērojama vēja enerģijas ražošanas jaudas palielinājuma gadījumā Ziemeļjūrā. Par nepieciešamību pēc papildu starpsavienojuma jaudas liecina, piemēram, Vācijas Enerģētikas aģentūras I pētījums¹⁷.

3. TURPMĀKĀ VIRZĪBA

3.1. Investīcijas ES vēja enerģijas nozares konkurētspējas attīstībā

Lai jūras vēja enerģija izkļūtu no tuvāko konkurentu par investīcijām — sauszemes vēja enerģijas un jūras naftas un gāzes ieguves — ēnas, nākamajās desmitgadēs būs jāvelta īpaši pūliņi tehnoloģiju un piegādes ķēdes infrastruktūras attīstībai. 2007. gadā iesniegtais un Eiropadomes 2008. gada martā apstiprinātais **Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskais plāns (ETS plāns)**¹⁸, **Septītā pamatprogramma pētniecībai, tehnoloģiju attīstībai un demonstrējumu pasākumiem**¹⁹ un programma „**Saprātīga enerģija Eiropai**”²⁰ kopā veido ES tiesisko sistēmu, kuras ietvaros jārisina minētie jautājumi.

ETS plāns kā svarīgu uzdevumu 2020. gada mērķu sasniegšanai paredz lielāko vēja turbīnu saražotās enerģijas divkāršošanu, par galveno tehnoloģiju norādot jūras vēju, un ierosina **Eiropas rūpniecības iniciatīvu vēja enerģijas jomā**. Mērķis ir veicināt tehnoloģiju izmantojumu un samazināt vēja enerģijas izmaksas, bet, tā kā sauszemes vējš jau patlaban ir viena no konkurētspējīgākajām tehnoloģijām, Komisija uzskata, ka **par šīs iniciatīvas prioritāti jāizvirza jūras vējš**. Nozarei vilinošāk ir koncentrēties uz plaukstošā sauszemes tirgus piedāvātajiem ieguvumiem, taču, lai saglabātu ES vadošo pozīciju vēja tehnoloģijās un sagatavotos jaunu eksporta tirgu apgūšanai, ļoti svarīgi ir investēt jūras vēja enerģijā. Jūras vēja enerģijas attīstība pozitīvi ietekmēs arī citus saistītos tirgus, piemēram, augstsprieguma līdzstrāvas elektropārvades tehnoloģiju, kurā Eiropai ir īpašas priekšrocības²¹.

Tāpēc **Septītajā pamatprogrammā, sākot ar 2009. gada enerģētikas darba programmu, Komisija vairāk pievēršas jūras vējam**. Vēja enerģijas tehnoloģiju platformas²² 2008. gadā publicētajā stratēģisko pētījumu programmā²³ ietverti priekšlikumi jūras vēja enerģijas prioritārajām pētniecības jomām, kas turpmāk palīdzēs prioritizēt un koordinēt ES un valstu pētniecības pasākumus. Dalībvalstis tiek aicinātas arī izmantot **kohēzijas politikas finansējumu pētniecības un attīstības jomā**.

Kā liecina stratēģisko pētījumu programma, **ir jāizvērtē pašreizējā vēja enerģijas atbalsta adekvātums, tostarp attiecībā uz jūras iekārtām, jo īpaši ņemot vērā Eiropas enerģētikas politikas jauno tālejošo pavērsienu**. Komisija šo jautājumu turpinās izskatīt saistībā ar paziņojumu par zema oglekļa tehnoloģiju finansēšanu, kas paredzēts ETS plānā. **Tiks izpētītas arī iespējas rūpniecības iniciatīvā kombinēt publiskā sektora un nozares**

¹⁷ www.offshore-wind.de/page/index.php?id=2605&L=1.

¹⁸ COM (2007) 723 galīgā redakcija, 22.11.2007.

¹⁹ OV L 412, 30.12.2006., 1. lpp.

²⁰ OV L 310, 9.11.2006., 15. lpp.

²¹ Piemēram, „Electra initiative”: http://ec.europa.eu/enterprise/electr_equipment/electra.htm.

²² www.windplatform.eu.

²³ www.windplatform.eu/92.0.html.

un citus privātā sektora resursus, lai nodrošinātu pilnīgāku visu jūras vēja enerģijas aspektu ievērošanu.

Vēja enerģija patlaban nevienādā cīņā konkurē ar naftas un gāzes ražošanu par kvalificētiem darbiniekiem, uzstādīšanas kuģiem un citiem specializētajiem resursiem. Taču ar laiku **jūras atjaunojamo resursu un naftas un gāzes nozares kopīgās vajadzības var kļūt par priekšrocību, ja tiek izmantotas piekrastes teritoriju iespējas kontrolēti un pakāpeniski pāriet uz jauniem enerģijas veidiem**. Daudzi Eiropas reģioni jau patlaban izmanto darbavietu, izaugsmes un ekonomikas atjaunošanas potenciālu, ko piedāvā esošo zināšanu un resursu pārvirzīšana no zivsaimniecības, kuģubūves, ostām un citām nozarēm, kur samazinās ekonomiskā aktivitāte. Lai gan augstās naftas cenas, visticamāk, turpinās veicināt investīcijas Eiropas naftas un gāzes ražošanā, šie apjomi ir sasnieguši iespēju griestus, kad jāsāk plānot pāreja uz cita veida enerģiju un jaunu zināšanu izmantošana. ES programmas, piemēram, „Saprātīga enerģija Eiropai” un kohēzijas politikas programmas, jau šobrīd finansē projektus, kuros izmantota proaktīva pieeja pārejā uz atjaunojamiem energoresursiem un atbalstīta jūras vēja enerģija²⁴.

3.2. Stratēģiskāka un saskaņotāka pieeja jūras vēja iekārtu attīstībā

Kā jau minēts, lai ekonomiski izdevīgi izmantotu Eiropas vēja resursus, vajadzīga stratēģiskāka un saskaņotāka pieeja, un šajā ziņā svarīgi var izrādīties plānošanas instrumenti un forumi ES vai reģionālajā līmenī.

Attiecībā uz atjaunojamiem energoresursiem Komisija jaunajā direktīvā par enerģiju, kas ražota, izmantojot atjaunojamus energoresursus, ir ierosinājusi ietvert prasību dalībvalstīm sagatavot nacionālos rīcības plānus²⁵. Tie kalpos kā iespēja dalībvalstīm sagatavot stratēģisku dokumentu konsekventai pieejai dažādiem atjaunojamiem energoresursiem un tehnoloģijām. Šajā saistībā dalībvalstīm, kas izmanto vēja enerģijas resursus, būtu jānosaka paredzamais šī resursa īpatsvars 2020. gada mērķa sasniegšanā.

Attiecībā uz jūras vidi nesēn ir pieņemta **Jūras stratēģijas pamatdirektīva**²⁶, kuras īstenošana palīdzēs dalībvalstīm vispārējā novērtējumā par slodzi un ietekmi uz jūras vidi ņemt vērā jūras vēja enerģijas parkus, kā arī noteikt, vai šie parki ietekmēs minētās direktīvas „laba vides stāvokļa” mērķu sasniegšanu. Koordinētību sekmē arī reģionālās jūras konvencijas (*OSPAR, HELCOM, MAP, BSC* utt.). Daudz ir paveikts, piemēram, vides novērtējumu jomā²⁷.

Attiecībā uz elektrotīklu svarīgi jauni koordinēšanas instrumenti būs jaunizveidotais **pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkls**²⁸ un ar to saistītie tīkla attīstības un investīciju plāni. Eiropas pārvades sistēmu operatori atbalsta ideju par īpašiem reģionāliem jūras vēja energotīkla plāniem. Regulēšanas jautājumu koordinēšanā būtiska nozīme būs **jaunajai energoregulatoru sadarbības aģentūrai** un pašreizējām reģionālajām iniciatīvām, nodrošinot, ka tiek pilnveidoti tirgus mehānismi (tostarp saistībā ar balansēšanas enerģiju un pārrobežu tirdzniecību) un tiek izveidoti saskaņotāki, elastīgāki un labvēlīgāki apstākļi investīcijām starptautiskos jūras vēja energotīklos. Turklāt **Eiropas koordinatoriem**, kas

²⁴ Piemēram, www.power-cluster.net, www.offshore-power.net un www.windskill.eu.

²⁵ COM (2008) 19, galīgā redakcija, 23.1.2008.

²⁶ OV L 164, 25.6.2008., 19. lpp.

²⁷ Sk. www.ospar.org un www.environmentalexchange.info.

²⁸ COM(2007) 528 galīgā redakcija.

iecelti saskaņā ar TEN-E pamatnostādņēm²⁹, (tostarp Ziemeļeiropas jūras vēja enerģijas koordinators) ir uzdots īpašs uzdevums veicināt dažu projektu Eiropas dimensiju, sekmējot pārrobežu dialogu un palīdzot koordinēt sabiedriskās apspriešanās procedūras dažādās valstīs.

Savienot dažādos procesus un vienlaikus izmantot to īpašās priekšrocības, resursus un zināšanas nav vienkāršs uzdevums. Kā izklāstīts Komisijas paziņojumā par integrētu ES jūrniecības politiku³⁰, **jūras ilgtermiņa apsaimniekošanas redzējumam jākoncentrējas uz integrētu jūras teritoriālo plānošanu**, un Komisija līdz 2008. gada beigām plāno nākt klajā ar attiecīgu „ceļvedi”. Šāda pieeja varētu kalpot kā atsaucēs sistēma dažādu nozaru interešu līdzsvarošana un izveidot stabilu situāciju investīciju piesaistei. **Lai nekavētos ar minēto uzdevumu izpildi, vajadzīgi praktiski pasākumi un pieredze, kas atbilst faktiskajām nozares vajadzībām un tiek uzskatīti par prioritāriem augstā politiskā līmenī.**

Patlaban Vācija, Zviedrija un Dānija pēta iespējas izveidot kopīgu savienojumu trim jūras vēja parkiem, kas atrodas Baltijas jūrā, *Kriegers Flak*. Šī iniciatīva, ko atbalsta Eiropas koordinators, sniegs vērtīgu pieredzi par potenciālajiem sociālekonomiskajiem ieguvumiem no kopīgiem jaunu vēja parku un starpsavienojumu risinājumiem. **Komisija atbalstīs un piedalīsies Eiropas koordinatora centienos apvienot dažādos procesus, iestādes un interesentus, ar konkrētiem piemēriem izveidot „labāko praksi” un stimulēt līdzīgu sadarbību arī citur, bet vispirms — Ziemeļjūrā.** Jo īpaši tiks nodrošināta cieša mijdarbība ar saistītajiem ES finansētiem projektiem, piemēram, NORSEWIND³¹ un WINDSPEED³².

3.3. Jūras vēja vides priekšrocību maksimāla izmantošana

Jūras vēja enerģija piedāvā vairākas plaši atzītas priekšrocības vides ziņā — tā ir tīrs elektroenerģijas avots, kas neemitē siltumnīcefekta gāzes un nerada lokālo gaisa piesārņojumu, tā uzlabo piegādes drošību, turklāt pārliecinošs eiropiešu vairākums vēja enerģiju vērtē pozitīvi³³. Mazāk pazīstami, bet ne mazāk svarīgi ieguvumi ir ietaupītais ūdens patēriņš, salīdzinot ar koģenerāciju, un pozitīvais, globālais ilgtermiņa ieguldījums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, risinot klimata pārmaiņu radīto apdraudējumu.

Tomēr konkrēti projekti dažreiz izraisa vietējās sabiedrības bažas par ainavas izmaiņām, troksni un ietekmi uz attiecīgās teritorijas bioloģisko daudzveidību un biotopiem. Ja jūras vēja parkus izvieto tālu no krasta, potenciāls iemesls bažām ir tikai pēdējais no minētajiem, un līdzšinējā pieredze liecina, ka satraukums nav pamatots — **pašreizējo jūras vēja enerģijas parku monitoringa programmu rezultātos redzams, ka var uzbūvēt pat liela apjoma vēja parkus, praktiski neietekmējot attiecīgās vietas bioloģisko daudzveidību un biotopus.**

Taču neveiksmīgi izvietoti parki var kaitēt apdraudētām sugām un biotopiem. Šādas **potenciālās problēmas jāizskata jau projekta sākumposmā stratēģiskajā vērtēšanā un**

²⁹ OV L 262, 22.9.2006.

³⁰ COM(2007) 575, 10.10.2007.

³¹ NORSEWIND ir jauns Septītās pamatprogrammas finansēts projekts, kura mērķis ir izveidot Baltijas jūras, Īrijas jūras un Ziemeļjūras vēja resursu karti, izmantojot tradicionālo meteoroloģisko mastu, attālināto zemes sensoru un satelīta datu kombināciju.

³² WINDSPEED projektu atbalsta programma „Saprātīga enerģija Eiropai” un tā mērķis ir izveidot jūras vēja enerģijas iekārtu izvietojuma ceļvedi Ziemeļjūras centrālajā un dienvidu daļā, ņemot vērā visu jūras teritoriālo mijdarbību.

³³ Īpašā Eiropas Komisijas aptauja, 2007. gada janvāris: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_262_en.pdf.

vajadzības gadījumā jārisina ar attiecīgiem nelabvēlīgās ietekmes mazināšanas vai novēršanas pasākumiem.

Komisija uzskata, ka **pašreizējie ES tiesību akti par dabas un vides novērtējumiem ir atbilstoša un pietiekami elastīga sistēma šo jautājumu risināšanai**. Taču noderētu turpmākas vadlīnijas par minēto tiesību aktu piemērošanu vēja parkiem, kas atrodas jutīgās dabas teritorijās vai tām blakus, tādējādi vairojot projektu realizētāju, iestāžu un citu interesentu uzticību. Tāpēc **Komisijas dienesti aktīvi gatavos vadlīnijas par dabu un vēja parkiem, ko plānots pabeigt vēlākais 2009. gadā**. Tiks izskatītas iespējas sagatavot, regulāri aktualizēt un izplatīt jaunākos zinātnes atklājumus par vēja enerģijas ietekmi uz vidi. Komisija turpinās arī veidot Eiropas jūras novērojumu un datu tīklu *EMODNET*, kas veicinās piekļuvi ietekmes uz vidi novērtējumos izmantojamiem datiem.

Kā jau minēts, rast līdzsvaru starp dažādažādām interesēm, kas nosaka jūras vēja parku atrašanās vietu, palīdzēs stratēģiskā plānošana. **Lai projektu realizētājiem piedāvātu skaidrus noteikumus, svarīgi ir definēt Natura 2000 jūras teritorijas atbilstoši biotopu un putnu direktīvām**. Aizsargājamo teritoriju noteikšana kavējas, un Komisija ir sagatavojusi vadlīnijas, lai palīdzētu dalībvalstīm noteikt un izraudzīties attiecīgās teritorijas jūrā. Šobrīd ir dalībvalstu kārtā aktīvi rīkoties, un **Komisija veiks visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka teritorijas tiek izraudzītas laikus un atbilstoši**.

3.4. Lielu jūras vēja enerģijas apjomu integrēšana tīklā

Ja jūras vēja enerģija kļūst populāra un plaši izplatīta, bet tīkls netiek pielāgots ražošanas infrastruktūras izmaiņām, pašreizējā elektrotīklā var atklāties vājās vietas. Šo problēmu izskata Eiropas koordinators, kas atbild par Ziemeļeiropas jūras vēja projektiem, un sīkāka tehniskā izpēte notiek konkrētos projektos, piemēram, TradeWind³⁴ un Eiropas vēja integrācijas pētījumā EWIS³⁵.

Nav iespējams rast konkrētus risinājumus, pirms ir aprēķināts precīzs problēmas apjoms un būtība. Risinājums, visticamāk, ietvers jaunu pārvades jaudu un modernas „viedā tīkla” tehnoloģijas, kas nozīmē intelektisku pieprasījuma pārvaldību, enerģijas uzglabāšanu (iespējams, izmantojot lielāku elektrifikāciju transporta nozarē) un — vispārīgākā nozīmē — sistēmu integrāciju.

Piemērots plašāks konteksts diskusijām par minētajiem jautājumiem ir zaļā grāmata par Eiropas enerģijas tīkliem, kas sagatavota vienlaikus ar šo paziņojumu, turpmāks Eiropas koordinators darbs un ciešāka energoregulatoru un pārvades sistēmu operatoru sadarbība, kas izklāstīta 3.2. sadaļā.

4. SECINĀJUMI

Jūras vēja enerģija ir pašmāju elektroenerģijas ražošanas avots, kas piedāvā lielu, līdz šim maz izmantotu potenciālu. Jūras vējš var (un jāpanāk, lai tā arī notiek) sniegt lielu ieguldījumu ES enerģētikas politikas mērķu īstenošanā, būtiski palielinot patlaban uzstādīto jaudu — 30-40 reizes līdz 2020. gadam un 100 reizes līdz 2030. gadam.

³⁴ www.trade-wind.eu.

³⁵ www.wind-integration.eu.

Taču vajadzīgo tehnoloģiju izstrāde, rūpnieciskās piegādes ķēdes jaudas palielināšana un projektu plānošana un atļauju saņemšana ir laikietilpīgi procesi. Lai laikus veiktu līdz 2020. gadam vajadzīgās investīcijas, šajā nozarē steidzami jāizveido noteiktāka, stabilāka un labvēlīgāka situācija. Kā svarīgākais elements šajā ziņā kalpos saistošais atjaunojamās enerģijas 20 % mērķis un jaunie enerģētikas un klimata ierosinājumi, bet būtisks uzdevums dalībvalstīm, kam ir jūras vēja resursi, būs šo noteikumu īstenošana un valsts rīcības plānu sagatavošana, skaidri definējot savus mērķus jūras vēja jomā un nepieciešamos pasākumus.

Komisija savukārt iespējami pilnīgi īstenošas visas attiecīgās uzsāktās ES iniciatīvas, kā izklāstīts šajā paziņojumā, un vajadzības gadījumā veiks turpmākus pasākumus. Komisija

- centīsies **sekmēt reģionālo sadarbību jūras enerģijas ražotņu un tīklu plānošanā** starp dalībvalstīm, energoregulatoriem, pārvades sistēmu operatoriem un citiem interesentiem, **izmantojot instrumentus, ko, piemēram, paredz trešā enerģētikas ierosinājumu pakā, un koordinēšanas platformu, ko izveidojis Eiropas koordinators**, kurš atbild par jūras vēja savienojumiem Baltijas un Ziemeļjūras teritorijās;
- **aicinās dalībvalstis īstenot jūras teritoriālo plānošanu**, pamatojoties uz principiem, kas tiks noteikti plānotajā teritoriālās plānošanas ceļvedī, lai regulētu konkurējošus jūras izmantojumus, izmantojot pārredzamus lēmumu pieņemšanas procesus, un nodrošinātu optimālas vietas izraudzīšanos;
- veicinās aktīvāku pārvades sistēmu operatoru un energoregulatoru sadarbību, lai steidzami ieviestu **labvēlīgākus regulatīvos nosacījumus investīcijām starptautiskos jūras tīklos**, pārrobežu tirdzniecībai un efektīvai balansēšanas enerģijas tirgu attīstībai;
- **veicinās ar jūras vēja enerģiju saistītus pētījumus** Septītajā pamatprogrammā pētniecībai, tehnoloģiju attīstībai un demonstrējumu pasākumiem un — saistībā ar Eiropas vēja enerģijas rūpniecības iniciatīvu un paziņojumu par zema oglekļa tehnoloģiju finansēšanu, ko paredz ETS plāns — **pārskatīs iespējas palielināt atbalstu jūras vēja enerģijas un citu jūras atjaunojamo energoresursu attīstībai un izplatībai, ņemot vērā ES jaunās enerģētikas politikas mērķus**;
- turpmākajos uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus programmā „**Saprātīga enerģija Eiropai**” īpašu uzmanību pievēršīs risinājumiem, kas attiecas uz lielākajiem netehniskajiem šķēršļiem jūras vēja enerģijas izmantojumam;
- pabeigs gatavot īpašas **vadlīnijas par ES dabas saglabāšanas tiesību aktu piemērošanu vēja enerģijas parkiem** un veiks visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka **dalībvalstis laikus nosaka aizsargājamās jūras teritorijas** atbilstoši putnu un biotopu direktīvām, tādējādi palielinot plānošanas noteiktību projektu realizētājiem un palīdzot īstenot ES bioloģiskās daudzveidības mērķus;
- strādājot ar Eiropas enerģētikas tīklu zaļās grāmatas rezultātiem, **par vienu no svarīgākajiem jautājumiem uzskatīs jūras vēja enerģijas plašu integrāciju elektroenerģijas tīklos**, ņemot vērā uzsāktos pētījumus un Eiropas pārvades sistēmu operatoru darbu.